

Spotřební daně

Harmonogram na konec semestru

25.11.2009

2

Obsah přednášky

1. Historie spotřebních daní
2. Základní pojmy a techniky
3. Sazby a výnos daní ze spotřeby
4. Harmonizace a koordinace daní

25.11.2009

3

Historie spotřebních daní 1

- nejstarší daně vůbec (cla)
- původně měly naturální charakter
- účelem bylo postihnout zisky obchodníků, daně se však přesouvali do cen a tak na spotřebitele
- později se vývoj ubíral dvěma směry:
- první se snažil postihnout převod zboží např. mezi regiony (cla) nebo k spotřebiteli (daně obrátové)
- druhý směr se snažil postihnout jednotlivá vybraná zboží a to formou jednotkové spotřební daně

25.11.2009

4

Historie spotřebních daní 2

- základem daně tak byl počet kusů (daň z dobytka), objem (víno, pivo), váha (cukr, sůl, tabák,...)
- tento způsob zdanění se aplikuje dodnes
- se vzrůstající vahou zahraničního obchodu se obrátové (duplicitní) daně jeví jako nevýhodné (viz níže) a dochází k zavádění daně z přidané hodnoty (VAT)

25.11.2009

5

Historie spotřebních daní 3

- v ČR do roku 1992 obrátová daň a od 1.1.1993 zavedena DPH
- od 1995 základní sazba snížena na 22% + předpoklad ... výsledek 19 % (2004)
- zavedení DPH znamenalo rozšíření zdaňovaných položek o většinu služeb

25.11.2009

6

Historie spotřebních daní 4

- roku 1967 DPH zavedena v Dánsku (za rok Německo a Francie) - dnes více než 60 zemích světa
- protože nutná podmínka pro vstup do EU, daň zaváděna i v ostatních evropských zemích
- daň zatím není zavedena ve federálních zemích (USA, Austrálie, Švýcarsko) - je výnosově silná – nižší vládní úroveň se tak brání přerozdělení finančních prostředků (Kanada a Japonsko jako kompromis zavedly DPH s nízkou sazbou 7 %, 3 %)
- daň naráží u méně vyspělých zemí, v důsledku náročné administrativy
- **více v dodatku k této přednášce: grant Svátková (IO)**

25.11.2009

7

Základní rozdělení

- daně všeobecné, čili daně z prodejů (obratů) (GST)
 - patří sem daně z obrátu a daň z přidané hodnoty
 - vždy ukládány ad valorem
- daně selektivní, čili vlastní spotřební daně (akcízy)

25.11.2009

8

Daně obrátové

- Daně z prodejů mohou být:

- jednofázové
- vícefázové

Truhlář – 5000
Daň (20%) – 1000
Cena – 6000

Truhlář – 5000
Cena – 6000

Truhlář – 5000
Cena – 6000

Velkoobchod – 3000
Cena – 9000

Velkoobchod – 3000
Daň (20%) – 1600
Cena – 9600

Velkoobchod – 3000
Cena – 8000

Maloobchod – 4000
Cena – 13000

Maloobchod – 4000
Cena – 13600

Maloobchod – 4000
Daň (20%) – 2400
Cena – 14400

25.11.2009

9

Vícefázová daň 1

Prvovýrobce – 5000
Daň (20% z 5000) – 1000
Cena – 6000

Prvovýrobce – 5000
Daň (20% z 5000) – 1000
Cena – 6000

1. Stupeň – 4000
Daň (20% z 10000) – 2000
Cena – 12000

1. Stupeň – 2000
Daň (20% z 8000) – 1600
Cena – 9600

2. Stupeň – 2000
Daň (20% z 11600) – 2320
Cena – 13920

Ø daň – 33,3%

Ø daň – 54,6%

- daň je kaskádovitá - duplicitní

25.11.2009

10

Vícefázová daň 2

Prvovýrobce – 5000
Daň (20% z 5000) – 1000
Cena – 6000

Prvovýrobce – 5000
Daň (20% z 5000) – 1000
Cena – 6000

1. Stupeň – 4000
Daň (20% z 4000) – 800
Cena – 10800

1. Stupeň – 2000
Daň (20% z 2000) – 400
Cena – 8400

2. Stupeň – 2000
Daň (20% z 2000) – 400
Cena – 10800

Ø daň – 20%

Ø daň – 20%

- daň je neduplicitní – zdaňuje pouze VA

25.11.2009

11

Jak spočítat DPH ?

- existují dvě metody, jak určovat přidanou hodnotu
 - metoda součtová (důchodová)
 - metoda rozdílová.

25.11.2009

12

Pozitiva a negativa daně z přidané hodnoty

- Neutralita
- Možnost zdanit služby
- Výhodnost pro mezinárodní obchod
- Odolnost proti daňovým únikům
- Spolehlivost výnosů pro stát
- Náročnost přechodu na novou daň
- Administrativní nákladnost fungování daně
- Obavy ze zvýšení inflace
- Distribuční efekty daně

25.11.2009

13

Výnos spotřebních daní

- výnos spotřebních daní je \varnothing v zemích OECD 12,0 % HDP (4,6 % X 16 %), z toho 8 % (2,2 % X 10,0 %) tvoří všeobecné
- EUROSTAT

- MFČR (2007)

	mld. Kč	%	%
HDP	3.529	100	
DP	1.268		100
DPH	230	6,5	18,1
SD	129	3,7	10,2

25.11.2009

14

Table 6 - Tableau 6.
Tax revenue of main headings as percentage of GDP
Recettes fiscales sous les principales rubriques en pourcentage du PIB
2004

	1000 Income & Profits Revenu & Bénéfices	2000 Social Security Sécurité Sociale	3000 Payroll Salaires	4000 Property Patrimoine	5000 Goods & Services Biens & Services	6000 Other Autres	
Canada	15,6	5,1	0,7	3,4	8,7	0,1	Canada
Mexico	4,7	3,1	0,2	0,3	10,5	0,1	Mexique
United States	11,1	6,7	-	3,1	4,7	-	Etats-Unis
Australia	18,2	-	1,4	2,7	8,9	-	Australie
Japan	8,5	10,0	-	2,6	5,3	0,1	Japon
Korea	6,9	5,1	0,1	2,8	8,9	0,9	Corée
New Zealand	21,7	-	-	1,8	12,0	-	Nouvelle-Zélande
Austria	12,5	14,4	2,6	0,6	12,0	0,4	Autriche
Belgium	17,4	14,1	-	1,8	11,3	0,0	Belgique
Czech Republic	9,7	16,2	-	0,4	12,0	0,0	Republique tchèque
Denmark ¹	29,5	1,2	0,2	1,8	16,0	0,0	Danemark ¹
Finland	17,1	11,9	-	1,1	14,0	0,0	Finlande
France ¹	10,1	16,1	1,1	3,3	11,1	1,8	France ¹
Germany	9,5	14,1	-	0,9	10,1	0,0	Allemagne
Greece	8,2	12,1	-	1,5	13,0	0,0	Grèce
Hungary	9,0	11,5	0,9	0,9	15,5	0,3	Hongrie
Iceland	17,0	3,2	-	2,5	15,9	0,1	Islande
Ireland	11,8	4,5	0,2	2,1	11,4	-	Irlande
Italy	12,9	12,5	2,5	2,5	10,9	2,3	Italie
Luxembourg	12,8	10,7	-	3,0	11,5	0,1	Luxembourg
Netherlands	9,2	13,8	-	2,0	12,0	0,2	Pays-Bas
Norway ¹	20,3	9,5	-	1,1	13,1	-	Norvège ¹
Poland	6,1	14,0	0,3	1,3	12,4	-	Pologne
Portugal ¹	8,3	11,0	-	1,6	13,3	0,2	Portugal ¹
Slovak Republic ¹	5,7	11,9	-	0,8	12,1	-	Republique slovaque ¹
Spain ¹	9,8	12,1	-	2,8	9,8	0,2	Espagne ¹
Sweden	19,0	14,3	2,4	1,6	13,0	0,1	Suède
Switzerland	12,7	7,1	-	2,5	6,9	-	Suisse
Turkey	6,9	7,5	-	1,0	14,9	1,0	Turquie
United Kingdom	13,2	6,8	-	4,3	11,5	-	Royaume-Uni
Unweighted average	12,5	9,4	0,3	1,9	11,4	0,2	Moyenne non pondérée:
OECD Total	10,4	5,0	0,3	2,3	8,0	0,1	OCDE Total
OECD America	13,8	3,8	0,4	2,5	8,8	0,2	OCDE Amérique
OECD Pacific	12,5	10,9	0,3	1,8	12,3	0,3	OCDE Pacifique
OECD Europe	12,2	11,7	0,4	1,8	12,3	0,3	OCDE Europe
EU 19	12,4	11,3	0,4	2,1	12,1	0,3	UE 19
EU 15	12,4	11,3	0,4	2,1	12,1	0,3	UE 15

Proč existuje snížená sazba DPH?

- efektivita sazby je v ČR nižší (Dnešní snížená sazba DPH je nesystémovým kompromisem mezi fiskálními potřebou st. t. a jeho sociální funkcí – Ekonom 20/2004 str. 58)

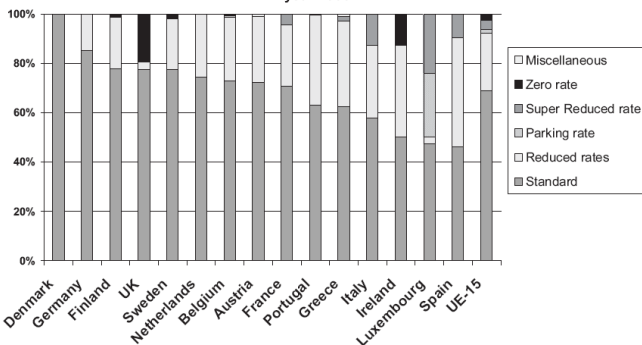
<http://econ.muni.cz/svi/>

- sociální funkce
- zabránění regrese
- podpora některých odvětví
- služby „s vysokým podílem lidské práce“ – viz směrnice 1999/85/ES

25.11.2009

16

Chart 4: Share of the different VAT rates as a % of the whole taxable base, year 2000

25.11.2009

17

Harmonizace a koordinace daní

Obsah – HARMONIZACE A KOORDINACE DANÍ

- definice
- proč k ní dochází
- pozitiva a negativa
- koordinace přímých daní
- harmonizace nepřímých daní
- harmonizace a koordinace v ČR

25.11.2009

19

Harmonizace a koordinace daní

KOORDINACE

- vytváření bila/multilaterálních schémat zdanění, za účelem omezení arbitrážních obchodů

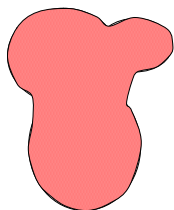
HARMONIZACE

- přibližování a přizpůsobování národních daňových systémů
- určení daně, harmonizace d. základu, harmonizace d. sazby

25.11.2009

20

Harmonizace a koordinace daní

- **KOORDINACE** (OECD)
- **HARMONIZACE** (EU)

25.11.2009

21

Proč k ní dochází

- svět se globalizuje – snaha jedinců vyhnout se dani a reakce vlád
 - mobilní daňové základy
 - daňové ráje -> úniky a terorismus

25.11.2009

22

pozitiva a negativa

■ zlepšení fungování jednotného trhu (zboží, kapitál, služby a práce)■ zabraňuje daňovému dumpingu■ sbližování daní -> sbližování výdajové stránky■ nemožnost vyhnout se placení daně■ zjednodušení administrativy -> úspora nákladů, času a peněz firem	■ daně = nástroj fiskální politiky (monetární - €), jejich úpravou naplňujeme specifické ekonomické a sociální cíle■ existence tradic v daňových systémech■ určitá míra daňové konkurence je zdravá (bariéra zvyšování daní a veřejných výdajů)

25.11.2009

23

Koordinace DPPO

Diskuse OECD a EU

- **Transfer pricing** – Arm's Length Standard
- Smlouvy o zamezení dvojího zdanění
- Harmful tax competition
- Ruling Report (Common Consolidated Tax Base)

- The Parents-Subsidiary Directive 90/435/EEC
- The Mergers Directive 90/434/EEC
- The Savings Directive 2003/48/EC
- The Interest and Royalties Directive 2003/49/EC

25.11.2009

24

Savings directive 2003/48/EC

- problém volného pohybu kapitálu
- možnost dvojího nebo nulového zdanění, souvisí to s právem na informace (o úrokových platbách)
- možná řešení diskutována 15 let
- dohoda (2005) spočívá v automatické výměně informací nebo uplatnění srážkové daně a „repatriaci“ daňových výnosů

25.11.2009

25

Harmonizace DPH

- volný trh je v EU jedním z hlavních cílů
- vznikla potřeba k harmonizaci daňového práva v EU („šestá směrnice“ + státy žádající o vstup do EU → 2007: [nová právní úprava](#))
- viz **GRANT SVÁTKOVÁ**

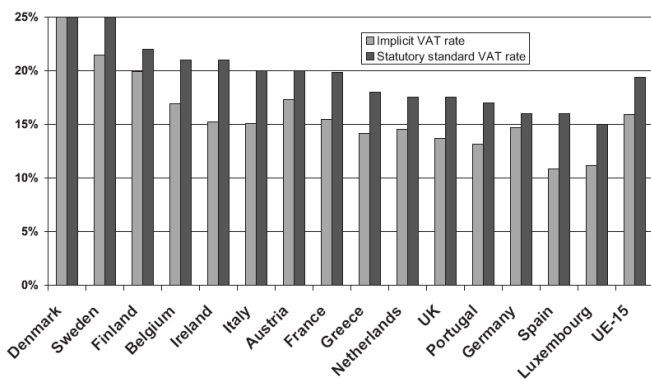
PRAVIDLA PRO DPH (nutná daň pro vstup):

- standardní sazba 15 % a výše (zakázána zvýšená)
- maximálně jedna (2) snížená v minimální výši 5 % na zboží z přílohy H
- možnost nulové nebo tzv. „supersnížené“ sazby k použití u vývozu a služeb sociálního charakteru
- [celá řada výjimek](#)

25.11.2009

26

Chart 6: Statutory Standard VAT rate and implicit VAT rate (year 2000)

25.11.2009

27

Harmonizace DPH - princip země původu a země spotřeby

- 1987 bylo navrženo přejít postupně na jednotný princip zdanění podle země původu
- obchod uvnitř unie = uvnitř státu
- v roce 1993 zrušeny hraniční kontroly - tranzitní systém (+informační systém VIES)
- pozor: roste důležitost výnosu VAT
- stále cíl princip země původu + lepší kooperace – viz **seminární práce**

25.11.2009

28

Harmonizace spotřebních daní

- od roku 1992 existují minimální sazby daně na určité komodity
- alkoholické nápoje, tabákové výrobky a minerální oleje (**DÚ – ČR sazby**)
- přesto existují značné rozdíly mezi členskými státy
- minimální sazby daně nebyly valorizovány - většina zemí uplatňuje vyšší sazby -> ?
 - pokročit v harmonizaci a stanovit daně pevně?
 - zvýšení spotřebních daní na energie (2003)

25.11.2009

29

Energie

- zdanění = řešení ekologických problémů (výnos daní roste z 2,6 na 2,8 % HDP z 1994 na 1998)
- 1997 navrženo rozšířit základnu a zvýšit sazby (jednotné X minimální)
- princip „ať platí znečišťovatel“
- princip nezvýšení daňového břemena = double dividend
- daně na uhlí, plyn, elektřinu

25.11.2009

30

Další diskuse

- zavést evropskou daň na financování rozpočtu?
- „zdanění“ osobních aut
- „zdanění“ importovaných potravin
- zdanění Labour intensive services
- výjimky u „jednotné“ DPH

Děkuji za pozornost!